

Krajinou příběhů

učebnice romské historie

lektorka: Jana Rejžková
rejzkova@dzaniben.cz

Romano
džaniben

O organizaci Romano džaniben

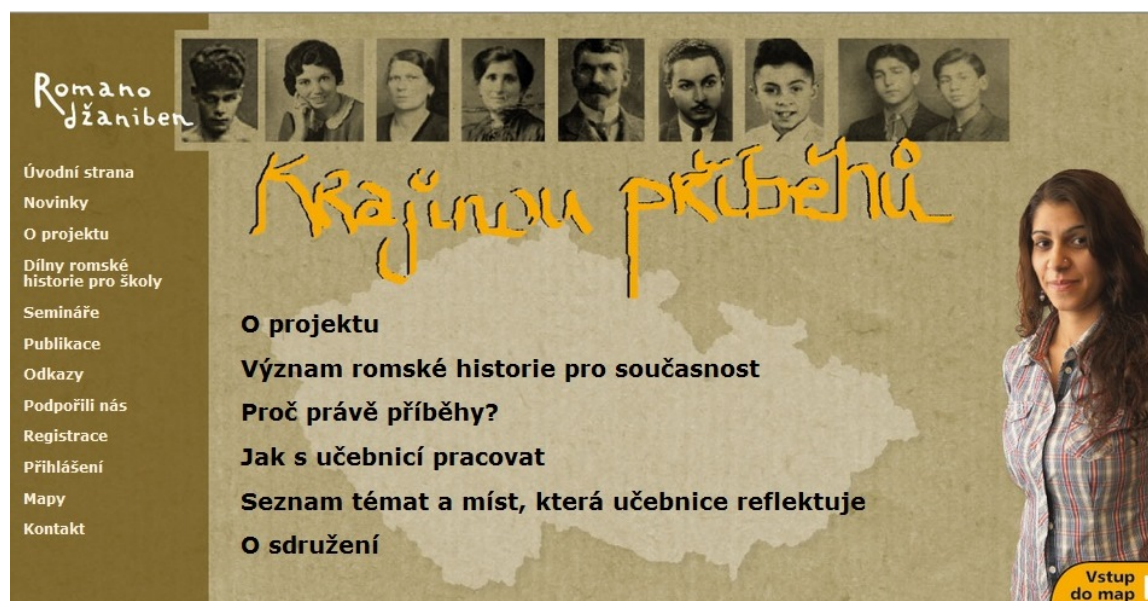
- Vznikla v roce 1994
- Vydává sborník romistických studií Romano džaniben - jazyk, historie a kultura Romů
- Publikační činnost: překlady knih C. Stojka: Žijeme ve skrytu, A. Sutherland: Romové – neviditelní Američané
- Přednášková činnost: cyklus přednášek Romistické utopie
- Vzdělávací činnosti: Dějiny Romů ve výuce
- www.dzaniben.cz

Romano
džaniben

O projektu Dějiny Romů ve výuce

- Probíhá od roku 2010 (navazuje na projekt Holocaust Romů a Sintů ve výuce)
- Komu je určen: pedagogové a studenti 2. stupně ZŠ a SŠ
- Internetová učebnice romské historie Krajinou příběhů
- Interkulturní dílny na školách - využití metody orální historie

<http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=7379>

Romano
džaniben

O projektu Dějiny Romů ve výuce

Cíle

- poskytnout pedagogům didaktický materiál o romské historii s metodickou podporou www.krajinoupribehu.cz
- prostřednictvím osobních setkání studentů s romskými pamětníky umožnit jim utvářet si vlastní obraz o romské historii i současnosti
- aktivovat u studentů schopnost kriticky uvažovat o aktuálních problémech otevřené i skryté xenofobie ve společnosti a uvažovat v souvislostech o procesech exkluze a jejích důsledcích
- rozšířit povědomí v české společnosti o tom, že romská historie je nedílnou součástí historie českého území

Romano
džaniben

Krajinou příběhů

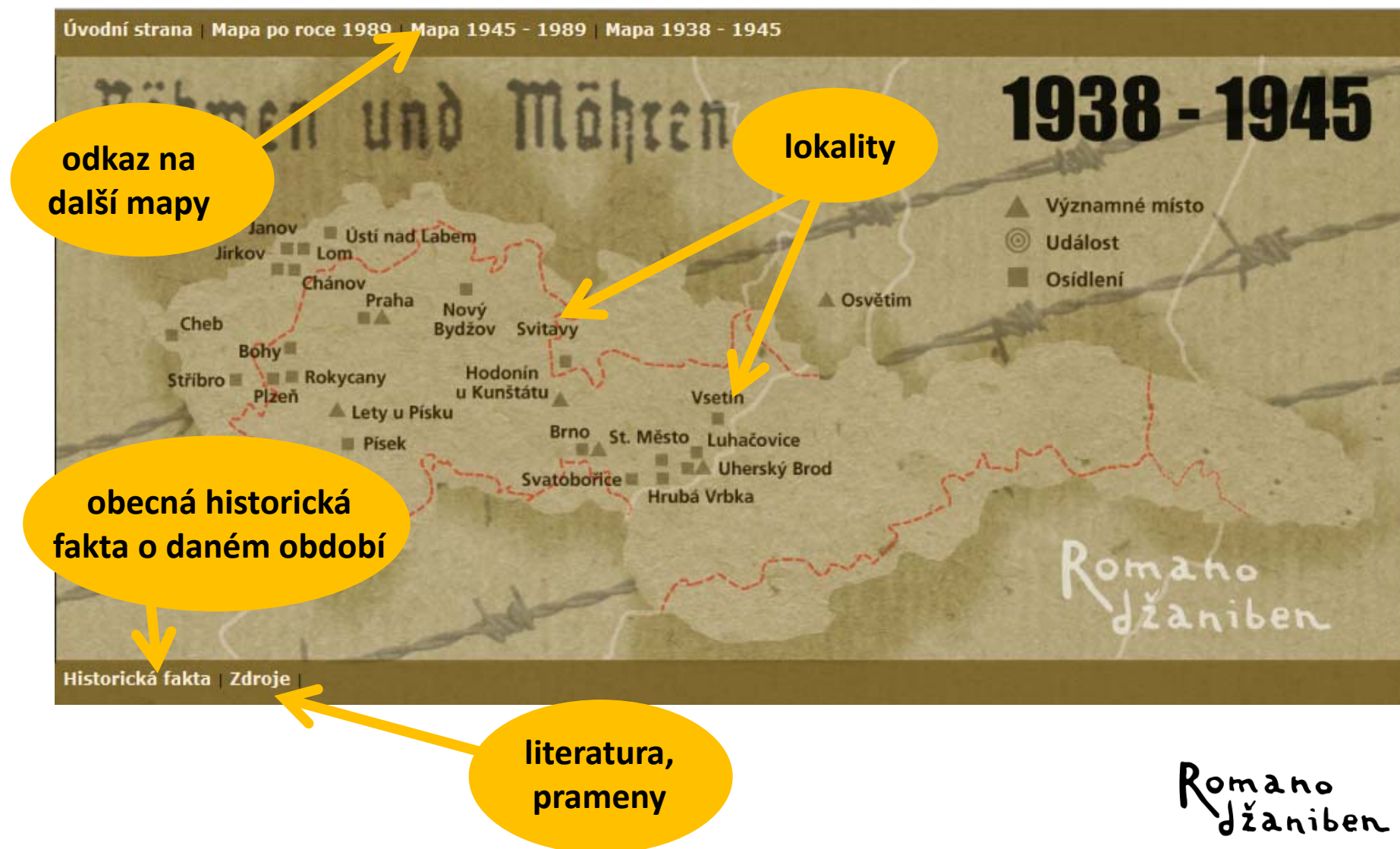
www.krajinoupribehu.cz

Romano
džaniben

Struktura

- Interaktivní mapy – příběhy míst a osob spojených s historií Romů na území ČR
- Tři období 1938 – 1945
 1945 – 1989
 po roce 1989
- Celkem dosud zpracováno cca 17 oblastí, 50 příběhů míst, 20 příběhů pamětníků

Mapa 1938 - 1945

Lokalita Květušín

samostatná práce studentů

Úvodní strana | Mapa po roce 1989 | Mapa 1945 - 1989 | Mapa 1938 - 1945

Romano džaniben

Květušín: 1938 - 1945 | 1945 - 1989 | po roce 1989 |

„Škola Míru“ v Květušíně a dětský domov na Dobré vodě, 1950 - 1960

V roce 1950 byla na území vojenského prostoru Boletice, okres Český Krumlov, zřízena tzv. „Škola Míru“. Škola byla primárně určena dětem zaměstnanců vojenského statku v Květušíně. Těmi byli od roku 1946 Romové z obcí Hromoš, Ľubotín, Kozelec a Šambron, které se nacházely na Slovensku, v okrese Stará Ľubovňa. Jejich rodiny, stejně jako rodiny ostatních slovenských Romů, byly tvrdě zasaženy druhou světovou válkou, a proto využily nabídky náborářů a přestěhovaly se do Květušína, příhraniční obce, která byla po vysídlení sudetských Němců téměř prázdná.

Škola, původně zřízená jako mateřská, měla zpočátku plnit především funkci výchovnou a sociální a měly jí navštěvovat děti od dvou do deseti let. Cílem bylo, dle kapitána vojenského újezdu J. Pohla, celkové zlepšení situace v Květušíně: „Děti této obce, z nichž je převážná většina dětí cikánských osídlenců, nutně potřebují, aby o ně bylo pečováno kolektivní výchovou. Děti jsou podvyživené, rodiče jejich jsou zatíženi predsudky a pověrami a jejich život je odlišný od normálního způsobu života, protože jsou zcela negramotní. Jsou však nepostradatelní jako pracovníci na státním vojenském statku. Je proto velmi nutné věnovat dětem zaměstnaných rodičů zvýšenou péči, řádně je obléci a pro zvýšení tělesné odolnosti je pětikrát denně stravovat.“

Původním záměrem bylo postupné přeřazování dětí do okolních základních škol. Od tohoto záměru však J. Pohl a zodpovědní úředníci posléze upustili a rozhodli o zřízení třídy základní školy pro děti ve věku povinné školní docházky přímo v Květušíně. Jako učitel byl vybrán

Úkol

Najděte na internetu „Úmluvu o právech dítěte“ a seznamte se s jednotlivými právy. Při čtení textu o Škole Míru v Květušíně si poznamenejte, která dětská práva v ní byla porušována.

Kam dál:

Fakta, foto, dokumenty

Květušín 1945 - 1989
Fotografie - Květušínská škola
Seznam chovanců dětského domova na Dobré Vodě
Návrhy na logo květušínské školy
Nákres plánované výchovné kolonie

Příběhy

Pro pedagogy | historická fakta | Galerie | Zdroje |

doplňkové texty, fotografie, dokumenty

příběhy pamětníků

Romano džaniben

aktivity pro práci ve výuce

příběhy
pamětníků

Příběh Emílie Doskočilové

[Úvodní strana](#) | [Mapa po roce 1989](#) | [Mapa 1945 - 1989](#) | [Mapa 1938 - 1945](#)

Romano
džaniben

Emílie Doskočilová

Emílie Doskočilová, roz. Růžičková, se narodila 23. října 1896 v Otčích u Prahy (dnes část obce Strančice) v romské rodině Růžičků, což bylo tehdy typické příjmení ve skupině tzv. českých Romů. Shodou okolností se seznámila s Josefem Doskočilem, pocházejícím z tkalcovské rodiny žijící v malé obci Crhov na Českomoravské vysočině. Ten se totiž po vyučení vydal na zkušenou někam do Čech, odkud si po čase Emilii přivedl do své rodné obce a roku 1926 se s ní oženil. To už měla Emílie Růžičková z předchozího vztahu dceru Boženu, která se stala součástí nové rodiny, do níž se následně narodil syn Ota a čtyři dcery: Ludmila, Emílie zvaná Míla, Marie a Anna.

Soužití smíšeného romsko-českého páru tehdy sice nebylo ničím zcela výjimečným, ale rozhodně ne obvyklým a také ne vždy pro okolí přijatelným jevem. Josef Doskočil se však u svých rodičů nesetkal s pochopením pro výběr své nevěsty, a tak byl nucen žít v obecní pazderně. Pracoval jako hlídač v lihovaru a příležitostně se živil také jako zemědělský dělník. Paní Emílie se spořádane starala o domácnost a malé děti.

Skromný, ale jistě spokojený život rodiny Doskočilových se však zcela radikálně změnil roku 1943, který byl poznamenán prováděním tzv. osvětimského výnosu vůdce SS Heinricha Himmlera z prosince 1942. Ten stanovil pro všechny „Cikány a cikánské míšence“ internaci ve vyhlazovacím koncentračním táboře Auschwitz-Birkenau. Během března 1943 tak byly z Prahy, Brna a Olomouce vypraveny transporty, které následovaly transporty z tzv. cikánských táborů v Letech u Písku a Hodoníně u Kunštátu. Celkem bylo od března 1943 do ledna 1944 v hromadných transportech deportováno do koncentračního tábora v Osvětimi téměř 5 000 protektorátních Romů.

Úkol

Znáš ve svém okolí nějaká smíšená manželství, kde žijí lidé různé národnosti/etnika? Zamysli se nad tím, jaké by to podle tebe bylo v takovém manželství žít.

Kam dál:

Fakta, foto, dokumenty

Fotografie Emílie Doskočilové s rodinou
Vyprávění paní Bavlínkové o Emilii Doskočilové
Emílie Doskočilová

[Úvodní strana](#) | [Mapa po roce 1989](#) | [Mapa 1945 - 1989](#) | [Mapa 1938 - 1945](#)

Příběhy

Hodonín

Fotografie Emílie Doskočilové s rodinou

Rodina Doskočilových – zleva: neurčená dcera, matka Emílie Doskočilová roz. Růžičková (romského původu), uprostřed v černé haleně s baretem její nemanželská dcera, uprostřed

[Pro pedagogy](#) | [Galerie](#) | [Zdroje](#)

Romano
džaniben

Metodická podpora pro pedagogy

Romano
džaniben

Proč je potřeba

- **Protiromská nálada ve společnosti sílí.**
- **Ve školách se o romské historii příliš neučí, obecná informovanost o kultuře, historii a jazyce Romů je minimální.**
- **Veřejný diskurs o Romech je často ovlivňován negativním pohledem médií.**
- **Obecná témata multikulturní výchovy: stereotypizace, předsudky, nesnášenlivost, xenofobie a další.**

Romano
džaniben

Z čeho vycházíme a co umožňuje

- Vycházíme z **transkulturního** přístupu ke vzdělávání.
- Zaměřen na změnu postojů a pracuje během výuky jak s informacemi tak i s emocionální složkou.
- Metodická podpora umožňuje učitelům využívat nástroje, které jemným způsobem pracují s latentními postoji a přesvědčeními vůči Romům.
- Přináší fakta oproti jednostrannému informování v médiích, osobní výpovědi - zprávy o životních osudech konkrétních lidí, které dokumentují a „oživují“ historická fakta.
- Učení prostřednictvím vlastního zážitku.

Romano
džaniben

Jak vznikají metodiky

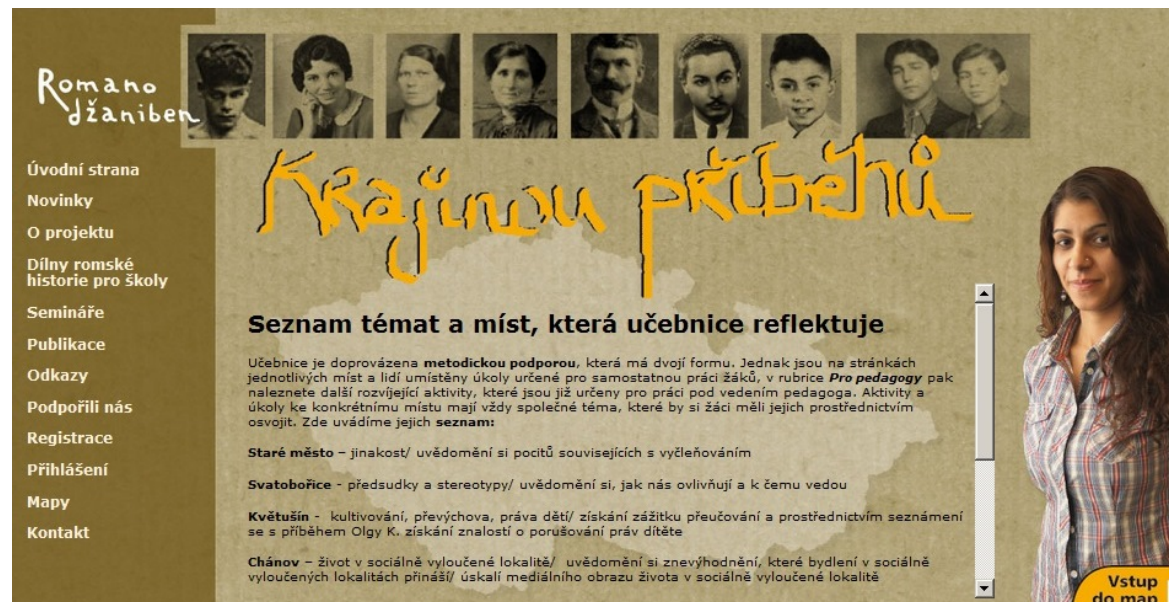
Při tvorbě metodik sledujeme několik cílů

- Učení se zážitkem
„Představ si, jaké by to bylo, kdybys byl v kůži...“
- Uvědomění si svých pocitů a postojů
„Jak se cítíš, když nejsi pozván do žádné ze skupinek?“
- Rozšiřování všeobecného přehledu a hledání v dalších zdrojích
„Najděte na internetu Úmluvu o právech dítěte“
- Zapojení různých metod: drama, tvůrčí psaní, komiks, aktivity využívající skupinovou dynamiku
„K čemu podle vás skupinkování vede a jak byste mu mohli předejít?“

Romano
džaniben

Jak vznikají metodiky

- Každá lokalita je zaměřena na určité téma, které jejím prostřednictvím chceme studentům přiblížit.
- Cíle a témata k jednotlivým lokalitám jsou shrnuta na v části *O projektu – Seznam témat a míst, která učebnice reflektuje.*

Romano
džaniben

Dva druhy aktivit - úkoly pro žáky a aktivity pro pedagogy

- **Úkoly pro žáky** umožňují zadat domácí zadání nebo úkol pro samostatnou práci žáků ve třídě.
- V sekci *Pro pedagogy* naleznete k úkolům stručné řešení a dodatečné otázky pro vyhodnocení.
- **Aktivity určené pro práci pod vedením pedagoga** - určeny jsou pro práci s celou třídou (ve skupinách), doplňují text vhodným zážitkem nebo skupinovou dynamikou.
- U každé aktivity je uveden cíl, postup a nabídka otázek pro reflexi.
- Úkoly a aktivity pracují jak s popisy míst, tak s příběhy pamětníků.

Romano
džaniben

Ukázka práce s aktivitami

Úkol pro žáky (Květušín 1945 – 1989)

- **Cíl:**
Seznámení se zněním
Úmluvy o právech dítěte.
Uvědomit si jejich porušení
na příkladu konkrétní situace
v naší historii.

- **Postup:** Ve třídě pak získejte od žáků odpovědi v rámci celoskupinové reflexe úkolu.
- **Otázka na další diskuzi:** Jaká práva jsou podle dětí v jejich prostředí porušována aktuálně?

Romano
džaniben

Pro pedagogy (Květušín 1945 – 1989)

[Úvodní strana](#) | [Mapa po roce 1989](#) | [Mapa 1945 - 1989](#) | [Mapa 1938 - 1945](#)

Romano džaniben

[Květušín: 1938 - 1945](#) | [1945 - 1989](#) | [po roce 1989](#) |

„Škola Míru“ v Květušíně a dětský domov na Dobré vodě, 1950 - 1960

V roce 1950 byla na území vojenského prostoru Boletice, okres Český Krumlov, zřízena tzv. „Škola Míru“. Škola byla primárně určena dětem zaměstnanců vojenského statku v Květušíně. Těmi byli od roku 1946 Romové z obcí Hromoš, Ľubotín, Kozelec a Šambron, které se nacházely na Slovensku, v okrese Stará Ľubovňa. Jejich rodiny, stejně jako rodiny ostatních slovenských Romů, byly tvrdě zasaženy druhou světovou válkou, a proto využily nabídky náborářů a přestěhovaly se do Květušína, příhraniční obce, která byla po vysídlení studentských Němců téměř prázdná.

Škola, původně zřízená jako mateřská, měla zpočátku plnit sociální a měly ji navštěvovat děti od dvou do deseti let. Cílem újezdu J. Pohla, celkové zlepšení situace v Květušíně: „*Děti většina dětí cikánských osídlenců, nutně potřebují, aby o výchovu. Děti jsou podvyživené, rodiče jejich jsou zatíženi život je odlišný od normálního způsobu života, protože jsou nepostradatelní jako pracovníci na státním vojenském statku, dětem zaměstnaných rodičů zvýšenou péčí, řádně je obléci a pětkrát denně stravovat.*“

Původním záměrem bylo postupné přefazování dětí do okolí, záměru však J. Pohl a zodpovědní úředníci posléze upustili a školy pro děti ve věku povinné školní docházky přímo v Květušíně.

Úkol

Najděte na internetu „**Úmluvu o právech dítěte**“ a seznámte se s jednotlivými právy. Při čtení textu o Škole Míru v Květušíně si poznamenejte, která dětská práva v ní byla porušována.

Kam dál:

Pro pedagogy Květušín 1945 - 1989

Téma bloku:

Kultivování, převýchova, práva dětí / získat zážitek přeučování a prostřednictvím seznámení se s příběhem Olgy K. získat znalost o porušování práv dítěte.

Řešení úkolu pro žáky:

Najděte na internetu „Úmluvu o právech dítěte“ a seznámte se s jednotlivými právy. Při čtení textu o Škole Míru v Květušíně si poznamenejte, která práva v ní byla porušována.

Cit:

- Seznámení se zněním Úmluvy o právech dítěte
- Uvědomit si jejich porušení na příkladu konkrétní situace v naší historii

Postup: Ve třídě pak získáte od žáků odpovědi v rámci celoskupinové reflexe úkolu.

Otázka na další diskusi: Jaká práva děti vnímají, že jsou v jejich prostředí porušována aktuálně?

Doprovodné aktivity určené pro práci pod vedením pedagoga:

Aktivita 1:

Cíl:

Prostřednictvím postavy Olgy K. přiblížit tuto etapu dějin a seznámit se s životem malé dívky, která po válce přišla do Školy Míru v Květušíně.

Postup:

[Pro pedagogy](#) | [Historická fakta](#) | [Galerie](#) | [Zdroje](#)

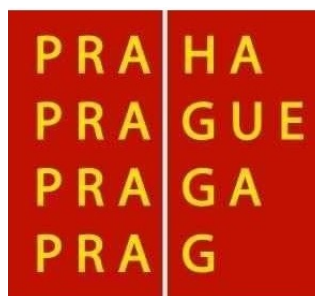
Romano
džaniben

Pro pedagogy (Květušín 1945 – 1989)

- Cíl: Zažít pocit, když je nám zadáno dělat něco proti naší přirozenosti, jaké to je být přeučován.
- Postup: Učitel zadá žákům dvě jednoduché instrukce a pak naváže reflexí.
 - *Napište na papír své nejoblíbenější jídlo.*
 - *Teď pod to napište své nejoblíbenější jídlo druhou rukou.*
- Otázky pro reflexi: Je mezi nimi rozdíl? V čem ho vidíte? Jak vypadá druhý rukopis v porovnání s prvním? Přemýšleli jste nad tím, kterou ruku chcete použít v první fázi?
- Psaní rukou, kterou volíme jako první, je něco nám velmi vlastního. Zkoušet psát druhou rukou lze zvládnout a naučit se - zároveň nás to stojí mnohem víc úsilí.

Romano
džaniben

Projekt v roce 2014 podpořili

Romano
džaniben

Jana Rejžková
koordinátorka projektu Dějiny Romů ve výuce
Romano džaniben
rejzkova@dzaniben.cz
www.krajinoupribehu.cz
www.dzaniben.cz

Romano
džaniben